

dve stroki gospodarstva bi se niti ne ohranili. Konjerejci zavračajo krivdo na žrebca, če pri nas le s težavo dosežejo 40% žrebet, dočim jih je v Oldenburgu po 80%, seveda lažje je krivdo zvrčati na žrebca, nogo pa sam na vse potrebno gledati. Še celo, kadar kobila zvrže, mislijo, da je kriv plemenski žrebec.

Računati mora znati kmetovalec. Kako pa more bolje ukoristiti mlado kobilo, ki uže tako ni še za vsako delo, nego da od nje izredi žrebe, naj bode že tri ali štiri leta stara, to je vse enako.

Če sem svetoval, naj se gonijo k žrebcu triletne kobile, velja to le za one konjerejce, ki umejo žrebeta tako rediti, da se normalno razvijajo, in vedo, kaka mora biti dobra plemenska kobila. Če se gonijo k žrebcu triletne kobile, ki se niso še dovolj razvile ter so pre-slabe in prelahke, bodo le trpele, če se ubrejijo, posebno pa če se rabijo za pretežka dela.

Torej je tudi tukaj najbolj do tega, da se vsa stvar prav presodi in zvrši, čemur se konjerejec mora priučiti.

Koristi od zgodnje porabe za pleme in za delo je mogoče imeti le, če kobile pametno vzrejamo in za nje dobro skrbimo, drugače je gotova škoda. Te vrstice naj nikogar ne zavedejo, da bi napačno delal, in nihče naj danih navodov napak ne umeje.

Razne reči.

* Kako skrbimo za perutnino po zimi, od tega je mnogo zavisno, kako bo uspevala po leti. Če mora perutnina po zimi prezebat ali pa prebivati po temnih, mrzlih in nesnažnih hlevih, trpi toliko, da se težko po leti opomore. Tudi se mora po zimi perutnini dajati več in boljše hrane. Kakor družim živalim, mora se tudi perutnini skrbeti za dobro pitno vodo, ker žeja živali ravno tako muči, kakor glad. Ko bi kokošim zmrznili grebeni in noge, naj se zmrzli deli drgnejo s snegom ali pa z njim oblože. Potem naj se izpirajo z galunovo raztopino (1 gram na 30 gramov vode.) Nazadnje naj se zelo utrije z vazelinom ali laškim oljem. Ozeblina na nogah se tudi najprej s snegom ali mrzlo vodo drgnejo, potem pa dobro namažejo z raztopino peklenskega kamena (1 : 20 do 30), ali se pa otekli deli drgnejo z malo zmččenim rogom peklenskega kamena.

* Da poljsko orodje ne zrjavi, prevleče se s špehom in smolo. 3 dele špeha in 1 del smole se vkupe stopi, in orodje prevleče s to zmesjo s četjo ali cunjjo. Na ta način se obvaruje vsako železno ali jekleno orodje.

* Kako preženemo živini uši? Mnoga sredstva, ki se priporočajo za preganjanje uši, niso brez nevarnosti, posebno ona ne, v katerih je živo srebro. Popolnoma neškodljivo in poleg tega še po ceni je umivanje z vodo, v kateri se je kuhal krompir. Pravije, da pomaga, če živinče le edenkrat umijemo s krompirjevkjo, vendar jo je bolje večkrat, da pogine tudi zalega. Tudi proti kra-

stam neki pomaga ta pripomoček. Solanin, ki je v krompirji in preide v vodo, baje tako zelo vpliva.

Vprašanja in odgovori.

Vprašanje 110. Posestnik v tukajšnji občini ima junčka, ki mu je uže skoraj štiri tedne otekla jezik ter se ves ta čas tudi slini. Kaj je temu vzrok in kako se da to odpraviti? (J. N. na D.)

Odgovor: Otekli jezik in slinjenje oboje očitno kaže da bolezen izvira od pokvarjenega sena. Plesnivo in zaduhlo ter slabo zhranjeno seno provzroči opisano bolezen. Treba le krmo menjati, kar je zlasti sedaj lahko, in bolezen preide sama od sebe. Berite članek o plesnivi krmi v 21. št. letčšnjih „Novic“ na strani 162.

Vprašanje 111. Tu na Dolenjskem blizu Toplice imamo veliko malovrednih košenic. Po njih raste le res, mah, mleček in nekaj druge malovredne mrve. Zemlja je nerodovitna. Radi bi popravili te košenice. Katere trave naj li sejemo, kje bi jih najceneje dobili in kedaj naj jih sejemo? Kraji so hribovski in kameniti. (J. S. v K.)

Odgovor: Ni je tako slabe zemlje, da bi se ne dala zboljšati, in prav je, ako se tudi po vaših krajih vzdramite ter izkušate svoja zemljišča izboljšati. Zemlja vaših košenic morda ni tako slaba, ali vsaj ni bila, kakor vi menite, le slabo gospodarstvo jo je naredilo slabo in jo še vedno dela slabšo. Ako svoje njive slabo obdelate in še slabše pognojite, veste sami, da vam ne bodo kaj prida rodile. Takisto je pa tudi s košenicami. Vse gospodarstvo po teh košenicah obstoji v tem, da bomo travo enkrat pokosili in, če še kaj ostane, pa do čistega popasete. Kakor žito na polji ne more iz ničesar vzrasti, ampak potrebuje gnoja, tako je tudi s travo. Na stotine let kose in pasejo po takih košenicah, da bi pa zemlji kedaj kaj vrnil, na to pa nihče ne misli. Pričnite košenice primerno obdelovati, in kmalu se vam bode obilo poplačal vaš trud. Res je, da to ni mogoče nagloma, ali v nekoliko letih lahko veliko dosežete. Najprvo odpravite kolikor mogoče kamenje. Za vzgled vam bodi pridni Kraševac. Vse kamenje, ki se da dvigniti, znosite na kupe ali pa naredite iz njega suhe zidove, ki so obenem najboljši plotovi. Malovredno grmičevje posekajte ter požgite, pepel pa skrbno potresite po rušinah. Če je svet primeren, prevlecite križem prav dobro košenico z brano, če pa to ni mogoče, zvršite to delo z železnimi grabljami. Tudi pognojiti morate košenice, brez gnoja bode vse delo zastoj. Gnoj vam seveda še za njive primanjkuje, kje ga torej vzeti za košenice? Le malo pridnosti, pa ga doboste. Delajte mešanec ali kompost, t. j. zbirajte prav pridno vse odpadke, smeti, pepel, apno itd., strgajte blato s cest in polivajte to šaro z gnojnico, tako narejene kupe večkrat premečite; in dobili boste toliko izvrstnega gnoja, da se boste sami čudili, koliko ste prej zametali. Pazite na svojem gno-

jišči na gnojnico; po zimi, kadar ni drugega dela, pa je vozite na košenice. Vsak sod gnojnice dal vam bode cent sena. Ako bodete tako ravnali, izginil bode z vaših košenic kmalu ničvredni plevel, in sama od sebe pričela bode rasti dobra krma. Ako hočete še kaj več narediti, lahko košenice tudi obsejete. Pomladi, kadar ste jih z brano prevlekli ali z grabljami razpraskali ter na kupe zvozili potrgani mah (katerega lahko za nastil porabite), potresite po njih seneni drobiž, to je tisto, kar se pod senom nabere drobiža in prahu, in tako bodete zasejali prav ceno mnogovrstne trave in detelje. Obdelajte tako vsako leto vsaj en del košenic, in v nekaterih letih jih na ta način lahko izpremenite v prav dobre senožeti.

Vprašanje 112. Imam primeren kraj, katerega bi rad zasadil s kostanjevim drevjem, ki ga mislim vzgojiti iz semena. Kako naj shranim seme, da ostane do pomladi kalivo? (J. S. v K.)

Odgovor: Shranite jeseni kostanj, pomešan s peskom, v zaboj ter ga denite v klet ali hram. Kadar je pomladi sejati, nesite zaboj na mesto, kjer mislite kostanj saditi. Tam odprite zaboj in posadite kostanje v dobro zrahljan svet v majhne jamice. Kostanj je pa v zaboji že vzkalil, zato ga varno jemljite iz njega, poščipajte mu nekoliko koreninice in vsadite ga tako v jamice, da korenine mole navzdol. Potem zaspite z dobro, rahlo prstjo in pritisknite nanj od vseh strani zemljo.

Vprašanje 113. Kako naj ubranim mravljincom la-ziti po drevji, zlasti po cepičih? (S. J. v K.)

Odgovor: Mravljinci niso drevji prav nič škodljivi, oni le koristijo, ker jedo druge škodljive mrčese, zlasti listne uši. Ako jih pa že hočete pregnati, zakopljite pod drevo v mravljišče smrdečo ribo, katere smrad mravljince gotovo prežene.

Vprašanje 114. Ali že prideluje kedo pri nas na Slovenskem deteljo z imenom „Bokhara-Riesen-Honig-Klee“ in kako prospeva? Ernest Lange (Meperwiese, Bez. Stettin) je že dlje časa ponuja ter jo hvali, da daje prvo leto 3—4, drugo leto pa 5—6 košenj. (Fr. J. v Š. pri J.)

Odgovor: Da bi kedo pri nas to deteljo prideloval, nam ni znano. Morda dobimo vsled Vašega vprašanja kako poročilo. Spominjamo se pa, da smo brali oceno te rastline v nekem nemškem gospodarskem listu, ki pravi, da je pridelek res obilen, če je zemlja in podnebje ugodno, da pa je seno za živino slabo užitno, da ga nerada ali sploh ne je, ker so štibele debele, trde in olesenele.

Vprašanje 115. Kako se je obnesel lani v Avstriji trs „Cissus Mexicana“? Se li da pri nas na prostem vzgojevati? (Fr. J. v Š. pri J.)

Odgovor: Dosedaj nismo o uspevanji te trte še nobenih poročil brali. O vzgoji njeni pa je čitati v 7. številki letošnjih „Novic“ na strani 50.

Vprašanje 116. Vsled česa so po naših vinogradih trtne korenine vse nagnile, posebno sesalke? (Fr. J. v Š. pri J. na Štajarskem.)

Odgovor: Gnilobo korenin povzroči trtna uš ali pa plesen. Plesnoba se najrajša pokaže tam, koder je spodnja plast zemlje mokrotna. Izpoznati pa je vlažnost po tem, če ima trta bolj blede listje in če ondukaj rasto posebne rastline, ki so prikladne taki močvirni zemlji, na pr. lapuh in dr. Pomoč proti temu je primerno usuševanje z zaprtimi ali odprtimi jarki.

Vprašanje 117. Na kakšno podlogo se cepijo nešplje? (Fr. J. v Š.)

Odgovor: Ako imate kako posebno nešpljo, lahko jo cepite na navadno nešpljo, vzgojeno iz semena, ali pa na belo trnje. Belo trnje je navadna podloga za vse vrste nešpelj, katerih i tako ni veliko.

Vprašanje 118. Od česa postanejo kokoši vodenične in kako jih zdraviti? (Fr. J. v Š.)

Odgovor: O kokošji vodenici nismo še nikdar ničesar slišali in ničesar brali. Bolezen, katero napačno imenujete vodenico, mora biti kaj drugega. Popišite jo natančneje, in odgovoriti Vam hočemo v prihodnjem listu.

Vprašanje 119. Tod pri nas se je pokazala strupena rosa po trtah precej, kadar so ozelenele, ter se neverjetno hitro širi. Ali kaže precej škropiti ali ne? (J. V. v Stružniku.)

Odgovor: Ako precej škropite, ne bode nič škodilo, še prav bode. To pa, kar imate Vi za strupeno roso in kar se zlasti letos po Dolenjskem močno prikazuje, pa ni strupena rosa, ampak večje ali manjše plesnu podobne lise po spodnji plati listja, katere provzroča neka zelo majhna žival, ki jo imenujemo pršico ali grinjo. Ta žival je po zimi v popih, spomladi pa se precej, kadar trta ozeleni, zaje v liste ter naredi po njih spodnji, plati belkaste, kosmate lise. Ker se je letos prav zelo pokazala, zato splošno mislijo, da je to peronospora. Peronospora ali strupena rosa se v Vipavski dolini, ki je dokaj toplejša od Dolenjske, nikdar ni pred junijem pokazala, zato je čisto gotovo, da strupene rose na Dolenjskem letos ni še opazovati.

(Konec prih.)

Podučne stvari.

Zemljepisni in narodopisni obrazi.

Nabral Fr. Jaroslav.

(Dalje.)

172.

Roža pri starodavnih Grkih in Rimcih.

Rožo, to najlepšo cvetlico, srečamo prvi pot v najlepšem razvoju in oskrbi pri onem narodu, pri katerem je poznala prva klica vseh naših znanostij in umetnostij.